

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2025/21

Karar Sayısı : 2025/90

Karar Tarihi : 27/3/2025

R.G.Tarih-Sayı : 16/7/2025-32957

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Murat EMİR, Gökhan GÜNAYDIN, Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 129 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 24/12/2024 tarihli ve (169) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (r) bendinin Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 106. ve 123. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ KURALI

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin (CBK) 1. maddesiyle (23) numaralı CBK'nın (1) numaralı fıkrasına iptali talep edilen bendin eklendiği 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Ajansın görevleri

MADDE 4- (1) Ajansın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalar doğrultusunda Millî Uzay Programını hazırlamak ve hayata geçirilmesi için düzenlemeler yapmak.

b) Uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerine yönelik orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve yaklaşımları, hedef ve öncelikleri, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını da içeren stratejik planlar hazırlamak.

c) Rekabetçi bir uzay ve havacılık sanayinin geliştirilmesi, toplumun refahı ve millî menfaatler doğrultusunda uzay ve havacılık teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması, uzay ve havacılık teknolojileri alanında bilimsel ve teknolojik altyapıların ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, kapasite ve yeteneklerin artırılması, uzaya bağımsız erişim imkânı sağlayacak tesis ve teknolojilerin kazanılması, uzay ve havacılık bilimi ve teknolojileri alanındaki uzmanlık ve bilgi birikiminden millî sanayinin diğer sektörlerinin de yararlanabilmesi için gerekli çalışmaları yapmak veya yaptırmak.

ç) Ulusal kapsamda ve Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) nezdinde yürütülen spektrum ve yörünge tahsis ve koordinasyon faaliyetleri ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yürütülen görevler hariç olmak üzere uzay araçları ve uzay yer sistemlerine ilişkin ulusal egemenlik kapsamındaki hakların kullanımına karar vermek, bu hakların yönetimi ve kullandırılmasına yönelik usul ve esasları belirlemek ve bu haklarla ilgili ulusal yükümlülüklerin gereklerini yerine getirmek, uzay yer istasyonlarının işletilmesine yönelik sözleşme imzalamak, uzay yer istasyonları arasında koordinasyonu sağlamak, ülkemizin uzaya yönelik hak ve menfaatlerinin korunması ve güvence altına alınması için ulusal ve uluslararası kuruluşlarla koordinasyonu yürütmek.

d) Milletlerarası andlaşmalar uyarınca uzaya fırlatılan nesnelerin kayıtlarını Devlet adına tutmak, Birleşmiş Milletler nezdinde tescil işlemlerini gerçekleştirmek veya tescil işlemlerini gerçekleştirmek üzere yetkilendirmek.

e) Ticari, bilimsel ve araştırma-geliştirme amaçlı uzay operasyonları ile insanlı veya insansız uzaya erişim ve uzayın keşfine yönelik operasyonları yaptırmak veya yapılmasını koordine etmek.

f) Uydu, fırlatma araç ve sistemleri, hava araçları, simülatörler, uzay platformları dâhil uzay ve havacılıkla ilgili her türlü ürün, teknoloji, sistem, tesis, araç ve gereçlerin tasarımı, üretimi, entegrasyonu ve gerekli testlerinin yapılmasını sağlamak amacıyla yurtiçinde ve/veya yurtdışında tesis, araştırma-geliştirme merkezi veya test merkezi kurmak, ulusal veya uluslararası plan, proje ve çalışmalar yapmak veya yaptırmak, bu amaçla uluslararası işbirlikleri geliştirmek.

g) Kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşları tarafından uzaya gönderilecek uydu ve uzay araçlarının yurtiçinden fırlatılmasına, yörüngeye yerleştirilmesine ve geri döndürülmesine ilişkin gerekli izinleri vermek ve koordinasyonu sağlamak; yurtdışından fırlatılmasına, yörüngeye yerleştirilmesine ve geri döndürülmesine ilişkin bildirimleri kayıt altına almak.

ğ) Uzay ve hava araçları ile uzay yer sistemleri alanında her türlü tasarım, analiz, üretim, test, operasyon ve entegrasyon faaliyetlerini düzenlemek, izlemek ve gerektiğinde bu hususlarda yetkilendirme yapmak ve süreçleri yürütmek.

h) Uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerinin; ülke kalkınması, millî güvenliğin sağlanması, kamu sağlığının ve çevrenin korunması, doğal kaynakların ve tarımsal verimliliğin tespit edilmesi, doğal afetlerin erken tespitinin yapılması ve doğal afetlerden kaynaklanan hasarların azaltılması, milletlerarası andlaşmalar ve yükümlülüklerin takibine yönelik kullanılması amacıyla yapılacak çalışmalarda ilgili kurumlar ile koordinasyonu sağlamak.

ı) Ülke genelinde uzay ve havacılık bilim ve teknolojilerine yönelik ilgi ve merakın geliştirilmesinde öncülük yapmak; bu amaçla Ajansın ilgi ve faaliyet alanlarında kamuoyuna ulaşmak için gerekli yayınları yapmak ve her türlü iletişim ortamında içerik hazırlamak ve sunmak, etkinlikler gerçekleştirmek ve bu amaca yönelik faaliyetleri desteklemek.

i) Millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla, Ajansın görevi kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen verinin standartlarını oluşturmak, gerektiğinde işlenmesini, saklanmasını ve kullanılmasını sağlamak ve paylaşım şartlarını düzenlemek.

j) Ülkenin sahip olduğu kritik uzay ve havacılık teknolojilerinin ihracına ilişkin usul ve esasları, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak belirlemek.

k) Deneysel amaçlı uzay ve hava araçları, uzay ve yer sistemleri, alt sistemler, ekipman ve bileşenlerin geliştirilmesine, uzayın keşfine yönelik araştırmalar yaptırmak; gerekli sistem ve araçların tasarlanması, geliştirilmesi ve sair suretle temin edilmesi için üniversitelerle, diğer bilimsel faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlarla veya yurtdışındaki kuruluşlarla işbirliği yapmak ve gerekli çalışmaların yürütülmesini koordine etmek.

l) İlgili diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, uzay ve havacılık bilim ve teknolojilerine ilişkin uluslararası standartları da dikkate alarak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içinde ülke standartlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapmak.

m) Uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerinde dışa bağımlılığı azaltmak, uluslararası alanda rekabet gücünü artırmak, bilimsel ve teknolojik altyapıyı oluşturmak ve her türlü yeni

teknolojinin geliştirilmesi amacıyla Ar-Ge ve yüksek teknoloji girişimciliği destek programları hazırlamak.

n) Astronomi ve uzay bilimleri ile ilgili çalışmaları desteklemek ve ulusal düzeyde yürütülen çalışmaları koordine etmek, gözlem ve ölçüm sistemleri teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaları desteklemek ve uluslararası işbirliklerini geliştirmek.

o) Uzay ve havacılık bilimi ve teknolojileri ile ilgili olarak uygulamaların gelişimini ve yaygınlaştırılmasını destekleyici mahiyette finans, hukuk, yönetim, işletme, pazarlama ve benzeri konularda çalışmalar yapmak.

ö) Uluslararası uzay hukukundaki gelişmeleri izlemek ve muadil yabancı kuruluşlar ile işbirliği yapmak, uzay hukukuna ilişkin mevzuat dâhil her türlü çalışmaları yürütmek.

p) Uzay ve havacılık teknolojileri ile ilgili bölgesel veya uluslararası oluşum ve kuruluşlara üye olmak, görev alanı ile ilgili konularda uluslararası kuruluşlar ve ülkelerle bağlantı sağlamak, uluslararası oluşum, kuruluş ve anlaşmalar nezdinde ülkemizi temsil edecek personeli görevlendirmek.

r) (Ek:RG-25/12/2024-32763-CK-169/1) Ajansın görev alanı ve faaliyetleri kapsamında, uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında Cumhurbaşkanı onayıyla yurtiçinde ve/veya yurtdışında özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurmak ve/veya kurulmuş şirketlere ortak olmak, kurulmuş şirketlerde imtiyazlı pay sahibi olmak, şirket satın almak, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devretmek.

s) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR, Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 11/2/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Şermin BİRTANE tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu CBK kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Anayasal Çerçevesi ve Yargısal Denetimi

3. Anayasa Mahkemesi CBK'ların anayasal çerçevesini ve yargısal denetimine ilişkin ilkeleri daha önceki kararlarında belirlemiştir. Buna göre CBK'ların yargısal denetiminde öncelikle Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının birinci ila dördüncü cümlelerinde belirtilen konu bakımından yetki kurallarına uygunluğunun ele alınması gerekmekte olup bu kapsamda düzenlemenin; yürütme yetkisine ilişkin olması, Anayasa'nın İkinci Kısım'ının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevlerle ilgili olmaması, Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen ya da kanunda açıkça düzenlenen konulara ilişkin olmaması gerekir. Anılan fıkra yönünden

herhangi bir aykırılık tespit edilmemesi durumunda ise bu defa CBK'ların içerik yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmalıdır (AYM, E.2019/78, K.2020/6, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2019/31, K.2020/5, 23/1/2020, §§ 3-13; E.2018/119, K.2020/25, 11/6/2020, §§ 3-13; E.2018/155, K.2020/27, 11/6/2020, §§ 3-13).

B. CBK'nın 1. Maddesiyle (23) Numaralı CBK'nın 4. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (r) Bendinin İncelenmesi

1. Genel Açıklama

4. (23) numaralı CBK'nın 3. maddesiyle tüzel kişiliği haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili Türkiye Uzay Ajansı (Ajans) kurulmuştur. Anılan maddeye göre Ajans, bu CBK'da hüküm bulunmayan hâllerde özel hukuk hükümlerine tabi olacaktır. 5. maddede Ajansın tüzel kişiliği haiz olduğu belirtilmekle birlikte bu tüzel kişiliğin kamu hukuku tüzel kişiliği olup olmadığı açıkça ifade edilmemiştir.

5. Anılan CBK'nın 4. maddesinde yer verilen görev ve yetkileri incelendiğinde Ajansın Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalar doğrultusunda millî uzay programını hazırlamak ve bu programın hayata geçirilmesi için düzenlemeler yapmak, uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerine yönelik orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve yaklaşımları, hedef ve öncelikleri, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını da içeren stratejik planlar hazırlamak, milletlerarası antlaşmalar uyarınca uzaya fırlatılan nesnelerin kayıtlarını devlet adına tutmak, Birleşmiş Milletler nezdinde tescil işlemlerini gerçekleştirmek veya tescil işlemlerini gerçekleştirmek üzere yetkilendirmek gibi kamusal nitelikte pek çok görev ve yetkiyle donatıldığı görülmektedir.

6. CBK'nın 5. maddesinde Ajansın, Yönetim Kurulu, Başkanlık ve hizmet birimlerinden oluştuğu belirtilmiş; 6. maddesinde de Yönetim Kurulunun Ajansın en üst karar organı olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu madde uyarınca Ajansın Başkanı, Yönetim Kurulunun da başkanıdır. Yönetim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı dördüttür. Başkan dışındaki Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi biten üyeler yeniden seçilebilir.

7. CBK'nın 9/A maddesinde Ajansta 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre uzay teknolojileri uzmanı ve uzay teknolojileri uzman yardımcısı istihdam edilebileceği, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca kamu kurum ve kuruluşları personelinin Ajansta geçici olarak görevlendirilebileceği düzenlenmiştir.

8. Anılan CBK'nın 8. maddesinde Ajansın gelirleri gösterilmiş olup bu kapsamda Ajansa her yıl genel bütçeden belirli bir tutarın aktarılması öngörülmüştür.

9. Bu itibarla CBK'da açıkça belirtilmemekle birlikte kamu gücü ve yetkileri ile donatıldığı, gelirlerinin niteliği, merkezî idare ile olan bağlantısı ve personelinin hukuki statüsü gözönünde bulundurulduğunda Ajansın bir kamu tüzel kişisi olduğu anlaşılmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin E.2020/7, K.2022/146 sayılı ve 30/11/2022 tarihli kararı da bu yöndedir (anılan kararda bkz. § 19).

2. İptal Talebinin Gerekçesi

10. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Ajansa şirket kurma, şirkete ortak olma ve şirket satın alma yetkilerinin verildiği, kanunla veya CBK ile şirket kurma yetkisinin Ajansa devredilmesinin mümkün olmadığı, şirketlere ortak olunabilecek hâller ile ortak olunacak şirketlere ilişkin herhangi bir düzenleme öngörülmediğinden bu durumun belirlilik ve öngörülebilirlik

ilkeleriyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 104., 106. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kuralın Konu Bakımından Yetki Yönünden İncelenmesi

11. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 7., 8., 11., 106. ve 123. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

12. Dava konusu kural, Ajansa görev alanı ve faaliyetleri kapsamında uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında Cumhurbaşkanı onayıyla özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurma, kurulmuş şirketlere ortak olma, imtiyazlı pay sahibi olma, şirket satın alma, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devretme yetkisi tanımaktadır.

13. Kuralın yürütme organının bir unsuru olan idarenin ifa etmekle görevli ve yetkili olduğu kamu hizmetinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak bir düzenleme öngördüğü, yasama ve yargı yetkileriyle ilgili herhangi bir husus içermediği, bu itibarla yürütme yetkisine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

14. Kural, Anayasa'nın CBK ile düzenlenmesi yasaklanan İkinci Kısım Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle Dördüncü Bölümü'nde yer alan siyasi haklar ve ödevler ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir.

15. Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş, üçüncü fıkrasında ise kamu tüzel kişiliğinin kanunla veya CBK ile kurulacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra da yer alan "...kurulur." ibaresinin CBK ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğinin CBK ile düzenlenmesini de içerdiği anlaşılmaktadır. Zira Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasındaki koşullara bağlı olmak kaydıyla kamu tüzel kişiliğinin görevleri, yetkileri ve yapısı gibi unsurların CBK'yla düzenlenemeyeceğinin kabulü, kamu tüzel kişiliğinin CBK'yla kurulmasını mümkün hâle getiren anayasal hükmü işlevsiz, dolayısıyla anlamsız kılacaktır (AYM, E.2019/105, K.2020/30, 12/6/2020, § 45).

16. Kamu tüzel kişiliğini haiz olduğu tespit edilen Ajansın görev ve yetkileriyle ilgili düzenlemelerin Anayasa'nın 123. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca CBK ile yapılması mümkündür. Bir kamu tüzel kişinin şirket kurma, kurulmuş şirkete ortak olma veya hisseleri üzerinde tasarruf etme yetkilerini düzenleyen kuralın da anılan fıkra kapsamında bir düzenleme olduğu açıktır. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 123. maddesiyle bağlantılı olarak 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır (aynı yönde bkz. AYM, E.2020/46, K.2023/149, 13/9/2023, § 46).

17. Kural bakımından karşılaştırmaya esas olabilecek şekilde herhangi bir kanuni düzenleme de tespit edilememiştir. Bu itibarla kuralın kanunda açıkça düzenlenen bir konuya ilişkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasına aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

b. Kuralın İçerik Yönünden İncelenmesi

19. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

20. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir. Belirlilik ilkesi hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.

21. Anayasa Mahkemesi birçok kararında belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiğini, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olma gibi niteliklere ilişkin gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceğini, asıl olanın muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığı olduğunu vurgulamıştır. Anılan ilkenin yürütmenin asli düzenleyici işlemi niteliğinde olan CBK'lar bakımından da geçerli olduğunda şüphe bulunmamaktadır (AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/02/2022, § 47).

22. Dava konusu kurala dayanılarak Ajans tarafından görev alanıyla ilgili şirket kurulmasına ya da bir şirkete ortak olunmasına yönelik işlemler ve bu şirketlerin faaliyetleri özel hukuk hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilecek olup tarafların hak ve yükümlülükleri ile sorumlulukları başta olmak üzere şirketin yahut ortaklığın kapsam ve mahiyetine ilişkin hususların ilke olarak genel kanun niteliğindeki 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na, mahiyetine uygun düştüğü ölçüde 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu gibi özel kanunlardaki düzenlemelere tabi olacağı açıktır (benzer yönde bkz. AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 49; E.2020/46, K.2023/149, 13/9/2023, § 50).

23. (23) numaralı CBK'nın 4. maddesinde belirtilen görev ve yetkileri incelendiğinde Ajansın; Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalar doğrultusunda millî uzay programını hazırlamak ve bu programın hayata geçirilmesi için düzenlemeler yapmak, uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerine yönelik orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve yaklaşımları, hedef ve öncelikleri, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını da içeren stratejik planlar hazırlamak, milletlerarası antlaşmalar uyarınca uzaya fırlatılan nesnelerin kayıtlarını devlet adına tutmak, Birleşmiş Milletler nezdinde tescil işlemlerini gerçekleştirmek gibi kamusal nitelikte pek çok görev ve yetkiyle donatıldığı görülmektedir.

24. Kuralla, Ajansa tanınan geniş görev alanı gözetilerek söz konusu alanlarda faaliyette bulunmaya yönelik olarak şirketin kapsamının önceden belirlenmesinde karşılaşılabilecek güçlükler bağlamında şirket kurma, kurulu bir şirkete ortak olma, satın alma ya da sahip olunan şirketleri veya hisseleri devretme konusunda Ajansa Cumhurbaşkanı onayına bağlı olarak yetki verildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kurulacak şirketin veya ortaklığın kapsamı belirlenirken şirketin faaliyet konusu ve anılan kanuni mevzuat kapsamında işlemlerin tesis edileceği de dikkate alındığında kuralda belirsizlik bulunduğu söylenemez (benzer yönde bkz. AYM, E.2019/96, K.2022/17, 24/2/2022, § 50; E.2020/46, K.2023/149, 13/9/2023, § 51).

25. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

26. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

24/12/2024 tarihli ve (169) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (r) bendine yönelik iptal talebi 27/3/2025 tarihli ve E.2025/21, K.2025/90 sayılı kararla reddedildiğinden bu bende ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 27/3/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

24/12/2024 tarihli ve (169) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (r) bendinin;

A. Konu bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

27/3/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. CBK'nın 4. maddesinin 1. fıkrasının değiştirilen **(r) bendi** ile Kuruma; “görev alanı ve faaliyetleri kapsamında Cumhurbaşkanı onayıyla yurt içi ve yurt dışında özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurmak veya kurulmuş şirkete ortak olma ya da imtiyazlı pay sahibi olma, şirket satın alma, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devretme” yetkisi verilmektedir. Konu bakımından yapılan incelemede Anayasa'ya aykırı bir husus görülmemiştir. Bununla birlikte iptal isteminin içerik yönünden reddine ilişkin çoğunluk gerekçesine katılmamaktayım.

2. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi uyarınca, ihdas edilen kanunların hukuk güvenliği içerisinde belirli ve öngörülebilir düzenlemeler içermesi amaçlanmıştır. Başka deyişle belirli bir konuda kamu yararı amacıyla düzenlenen kanunların keyfiliğe karşı güvenceler içermesi, bu doğrultuda ilgili konunun ana hatlarıyla kanunda öngörülebilir bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan demokratik devlet ilkesi uyarınca da kamu parasının kullanılmasına ilişkin konuların kamusal yarar ve şeffaflık ilkelerine uygunluğu ve denetlenebilirliği sağlayacak biçimde kullanış esas ve usullerinin ana hatlarıyla kanunla düzenlenmesi gerekir. İncelenen kuralda Ajans'ın görev alanıyla ilgili olmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurma, ortak olma, satın alma veya hisselerini devretme yetkisine ilişkin bir belirleme yer almakla birlikte, sermayeyi belirleme yetkisine ve şirkete ortak olmaya ilişkin çerçeveyi ortaya koyan herhangi bir unsura yer verilmeden yetki verilmesinin Anayasa'nın demokratik hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2. maddesiyle bağdaşmadığı için iptal edilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Daha önce benzer bir kural yönünden (AYM, E.2020/7, K.2022/146, 30/11/2022) ifade ettiğim karşıoy gerekçesi dava konusu kural için de geçerlidir. Bu nedenle, kuralın konu bakımından yetki yönünden Anayasanın 104. maddesinin onyedinci fıkrasına aykırılık teşkil ettiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye

Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ ve FARKLI GEREKÇE

1. Anayasa Mahkemesi çoğunluğunun 24/12/2024 tarihli ve (169) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle 12/12/2018 tarihli ve (23) numaralı Türkiye Uzay Ajansı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (r) bendinin içeriği itibariyle Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal isteminin reddine ilişkin kararına katılmamaktayım.

2. İptali talep edilen *“Ajansın görev alanı ve faaliyetleri kapsamında, uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında Cumhurbaşkanı onayıyla yurtiçinde ve/veya yurtdışında özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurmak ve/veya kurulmuş şirketlere ortak olmak, kurulmuş şirketlerde imtiyazlı pay sahibi olmak, şirket satın almak, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devretmek”* şeklindeki “r” bendi Türkiye Uzay Ajansının görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

3. Dava konusu bentle Türkiye Uzay Ajansının görev ve yetkileri arasına Ajansın uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında Cumhurbaşkanı onayıyla yurtiçindeki ya da yurtdışında özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurmak ve/veya kurulmuş şirketlere ortak olmak, kurulmuş şirketlerde imtiyazlı pay sahibi olmak, şirket satın almak, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devretmek eklenmiş ise de bu kuralda Ajansın bu işlemleri hangi şartlar dahilinde gerçekleştireceği hususunda bir belirleme mevcut değildir.

4. Elbette ki bu çağda Türkiye Cumhuriyeti Devletin uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında bu tür etkinlikleri gerçekleştirebilmesi mümkün olmalıdır. Hatta bu biçimdeki etkinlikler ülke menfaati açısından fevkalade gerekli de görülebilir. Ancak dava konusu kuralda denetlenen hususun bununla bir ilgisi olmadığını öncelikle ifade etmek gerekir.

5. Dava konusu kuralın içerik yönüyle Anayasa'ya uygunluk denetiminde asıl sorunlu nokta bu konuya ilişkin belirlenmiş bir hukuki çerçeve olmamasından kaynaklanmaktadır. Zira ne dava

konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde ne de diğer Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve kanunlarda Ajansın görev alanı ve faaliyetleri kapsamında, uzay ve havacılık teknolojileri ve sistemleri alanında Cumhurbaşkanı onayıyla yurtdışında hangi şartlar dahilinde şirket kuracağı ve/veya kurulmuş şirketlere ortak olacağı, kurulmuş şirketlerde imtiyazlı pay sahibi olacağı, şirket satın alacağı, sahip olduğu şirketleri veya hisselerini devredeceğine dair bir çerçeve belirlenmiş ve bu konuya ilişkin usul ve esaslara yer verilmiştir.

6. Nitekim Anayasa Mahkemesinin belirlediği şu standart, bu bağlamda dava konusu ibarenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde fevkalade önem arz etmektedir:

“Anayasa’nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de ‘belirlilik’ ilkesidir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir” (E.2015/41, K.2017/98, 04/05/2017, § 153).

7. Denetlenen kuralla ilgili olarak Ajansın yurtiçindeki şirketlerle ilgili tasarrufları ile ilgili olarak ticaret hukuku ile ilgili yasal mevzuatta konuya ilişkin çerçeve belirlenmiş durumdadır. Bu yönü ile şirketlerle ilgili pek çok konu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu başta olmak üzere bu konu ile ilgili kanunlarda belirlenmiştir. Dolayısıyla dava konusu ibaredeki yurtiçindeki şirketler konusunda bir belirsizlik veya yasal çerçevenin çizilmemesi gibi bir durumdan bahsedilemeyeceği söylenebilir.

8. Ancak aynı tespiti yurtdışındaki şirketler boyutu ile yapabilmek mümkün değildir. Zira yurtdışındaki şirketlerle ilgili gerek dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde ve gerekse diğer Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve kanunlarda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konularla ilgili kuralların bulunmaması Ajansın yurtdışındaki şirketlerle ilgili tasarruflarında ortaya çıkabilecek yetki, sorumluluk ve benzeri oldukça önemli konularda belirsizliği ortaya çıkarmaktadır. Bu belirsizliğin ise uygulamada önemli sorunlara sebebiyet vermesi de mümkündür.

9. Dolayısıyla dava konusu “r” bendinin belirlilik koşulunu sağlamadığından içerik yönüyle Anayasa’nın 2. maddesine aykırı olup iptali gerektiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ